

PUBLIC ENEMY O ustavnih spremembah in opoziciji, ki je še vedno na luni

Zoran Janković eno govori, drugo dela

Stanislav Kovač

stanislav.kovac@finance.si

Prihodnji teden bo izredna seja državnega zbora, na kateri bodo glasovali o ustavnih spremembah, ki zadevajo zlato fiskalno pravilo. Ker je sprejetje te izjemno pomembne sistemske reforme odvisno predvsem od vodje najmočnejše opozicijske stranke, Pozitivne Slovenije (PS), Zorana Jankovića, se odpira vprašanje, ali bo ta politik znova pokazal, da volivcem govori eno in dela drugo.

Prvak PS eno govori, drugo dela

V lanski predvolilni tekmi je Janković nasprotnikom očital, da volivcem govorijo eno, delajo pa drugo. Razprava o sprejetju zlatega fiskalnega pravila je pokazala, da to velja predvsem za prvaka PS. Še 10. aprila letos je Janković podpiral zapis zlatega pravila v ustavo in po sestanku z vladajočo koalicijo dejal: »Pogovor je bil dober, predlog strokovne komisije bomo podprli.« (MMC RTVSLO, 12. aprila 2012) Le 14 dni pozneje je Jani Möderndorfer v imenu PS obrnil ploščo in izjavil, da stranka ne podpira več fiskalnega pravila (STA, 23. aprila 2012). V začetku maja je Lojze Ude, Jankovićevega predstavnik v komisiji za pripravo ustavnega zakona, fiskalno pravilo zavrnil z obrazložitvijo, da je produkt neoliberalizma in da ni analiz o učinku pravila na gospodarstvo (MMC RTVSLO, 9. maja 2012).

Zakaj zlato fiskalno pravilo

Ker Jankovićeve stranka fiskalno pravilo izenačuje z zloglasnim neoliberalizmom in trdi, da ni analiz o njegovih vplivih na gospodarstvo, je treba proučiti, ali je to sploh res.

Po izbruhu krize je pri MDS izšla raziskava Fiscal Rules – Anchoring Expectations for

Sustainable Public Finances (2009), ki na primeru proračunskih politik številnih držav analizira uporabo različnih fiskalnih pravil in ugotavlja, da je kriza leta 2008 najmanj prizadela države s sprejetimi fiskalnimi pravili, zlasti Švedsko in Finsko. Obe skandinavske državi sta po veliki gospodarski in bančni krizi leta 1990 uvedli vrsto fiskalnih pravil in jih dosledno izvajali: v času gospodarske rasti sta omejili državno porabo, ustvarili velike javnofinančne presežke in zmanjšali državni dolg, kar jima je omogočilo učinkovito spopadanje s poznejšimi krizami.

Januarja letos je bila pri MDS objavljena tudi raziskava Fiscal Rules and the Sovereign Default Premium (Hatchondo, Martinez, Roch, MDS), ki ugotavlja, da si države s sprejetimi fiskalnimi pravili v kriznem času izposojajo denar precej ceneje kot države, ki fiskalnih pravil nimajo, čeprav imajo podobno višino državnega dolga.

Slovenija se ni zgledovala po Finski in Švedski

Podatki iz grafa o gibanju javnofinančnega salda v Sloveniji, na Finskem in Švedskem v obdobju 1996–2011 potrjujejo ugotovitve prej navedenih raziskav (glej graf Javnofinančni saldo Slovenije, Finske in Švedske).

Finska in Švedska sta po letu 1990 zaradi doslednega izvajanja fiskalnih pravil zelo dobro izkoristili obe globalni konjunkturi, in sicer prvo konec devetdesetih let prejšnjega stoletja in drugo sredi prejšnjega desetletja do izbruha krize leta 2008. Skandinavski državi sta v obeh obdobjih velike gospodarske rasti (tako imenovanih debelih krav) dosegli rekordne javnofinančne presežke, ki so se gibali od štirih do celo

sedmih odstotkov BDP.

Povsem drugače je bilo s Slovenijo v času eldeesovskih vlad in tudi prve Janševe. Najslabše je bilo v drugi polovici devetdesetih let (1996–2000), ko smo pod takratno Drnovškovo vlado in finančnim ministrom Mitjo Gasparijem ustvarili velikansko luknjo v javnih financah, čeprav smo imeli veliko gospodarsko rast. Kljub katastrofalni javnofinančni dediščini LDS bi morala tudi prva Janševa vlada v času visoke konjunktura v letih 2005–2007 veliko bolj zmanjšati javno porabo in ustvariti presežke, vendar tega ni naredila (glej Minister Bajuk, odstopite!, Finance 31/2006; Bajukova proračunska luknja, Finance 125/2007; Volilni proračun, Finance 227/2007, in drugo).

Fiskalno pravilo zmanjšuje državni dolg

Podatki iz grafa o višini javnega dolga Slovenije, Finske in Švedske potrjujejo tudi ugotovitve zgoraj navedenih raziskav MDS, da države z doslednim izvajanjem fiskalnih pravil v obdobju debelih krav zmanjšujejo državni dolg in se bolje pripravijo na krizne čase suhih krav (glej graf Javni dolg Slovenije, Švedske in Finske).

Švedska in Finska sta zelo uspešno izkoristili dolgoletno obdobje debelih krav 1996–2007, saj sta močno zmanjšali državni dolg, in sicer Švedska s 73,3 na 40,2 odstotka BDP (skupaj za 33,1 odstotne točke BDP) in Finska s 57 na 35,2 odstotka BDP (skupaj za 21,8 odstotne točke BDP). Drugače je bilo s Slovenijo, ki je imela kljub veliki gospodarski rasti v letih 1996–2007 javnofinančne primanjkljaje in javni dolg povečala z 21,9 na 23,3 odstotka BDP.

Pika na naših javnofinančnih težav je bila Pahorjeva vlada, ki se v času krize

ni ustrezno odzvala z varčevanjem in je državo v samo treh letih vladanja pripeljala na rob bankrota. Po letu 2008 se je v Sloveniji v primerjavi s skandinavskima državama javnofinančni primanjkljaj močno povečal in državni dolg več kot podvojil (z 22 na 47,6 odstotka BDP).

Fiskalno pravilo znižuje ceno denarja

Graf o gibanju zahtevane donosnosti dolgoročnih državnih obveznic Slovenije, Finske in Švedske potrjuje še eno pomembno ugotovitev iz navedenih raziskav MDS, da si države s sprejetimi fiskalnimi pravili v kriznem času izposojajo denar občutno ceneje od držav, ki fiskalnih pravil nimajo, čeprav imajo podobno višino državnega dolga (glej graf Zahtevani donos dolgoročnih državnih obveznic).

Obe skandinavske državi in Slovenija imajo v zadnjem letu približno enako višino državnega dolga, vendar se Slovenija kljub temu zadoljuje veliko dražje z obrestno mero med šestimi in sedmimi odstotki, skandinavski državi pa precej ceneje, med 1,3 in dvema odstotkoma. Mednarodni finančni trgi imajo od Finske in Švedske zagotovilo, da bosta v prihodnje dosledno izvajali fiskalna pravila, ustvarili presežke in vrnila dolgove, od Slovenije pa tega zagotovila ni, saj naša država nima sprejetih fiskalnih pravil.

Katastrofalna dediščina Alenke Bratušek

Za neuspešno izvajanje javnofinančne politike prve Janševe vlade in zatem tudi Pahorjeve vlade je precej odgovorna tudi zdaj najglasnejša Jankovićevega poslanka Alenka Bratušek, ki je bila od leta 2006 generalna direktorica direktorata za proračun in je med najodgovornejšimi, da pred krizo nismo ustvarili

Page: 11

Reach: 57000

Country: SLOVENIA

Size: 756 cm2

2 / 2

javnofinančnih presežkov. Bratuškova je omenjeno funkcijo opravljala vse do lanskih predčasnih volitev, torej je odgovorna tudi za katastrofalno javnofinančno dediščino Pahorjeve vlade, ki je državo pripeljala na rob bankrota.

Bratuškova najbolj pooseblja Jankovićevo PS, ki govori eno in dela drugo: koga danes goreče kritizira Bratuškova, ko govori o razmerah v državni blagajni? Očitno se še vedno ni pogledala v ogledalo in ugotovila, da se sama uvršča med najodgovornejše ljudi v državi, ki so zavozili države finance.

Janšo je vsaj srečala pamet

Janšo je v drugem vladnem mandatu vsaj srečala pamet in je še pravočasno uvidel svoje napake iz prvega mandata. Njegova vlada zagovarja sprejetje zlatega fi-

skalnega pravila, ki v obdobju debelih krav od politikov zahteva, da morajo z davkoplačevalskim denarjem ravnati kot dobri gospodarji, ustvariti čim večje javnofinančne presežke, zmanjšati državni dolg in skrbeti za dolgoročno vzdržnost državnih financ.

Povsem drugače je z Bratuškovo, ki je kot poslanka Jankovićeve PS med nasprotniki zlatega fiskalnega pravila. Enako velja za prvaka PS Jankovića, ki je na vrhu zadnje konjunktore kot ljubljanski župan naredil veliko luknjo v blagajni MOL in občino močno zadolžil, namesto da bi ravnal kot dober gospodar in ustvaril presežke za krizne čase.

Naši levičarji so še vedno na luni

Analiza izvajanja fiskalnih

pravil sporoča, da sta Švedska in Finska, ki sta v očeh slovenskih levičarjev idealni socialni državi in pravo nasprotje neoliberalizma, dejansko državi z uspešnim izvajanjem fiskalnih pravil. Hkrati prav Jankovićevo PS, Lukšičeva SD in Semoličevi sindikati, ki se imajo v Sloveniji za velike levičarje, fiskalno pravilo enačijo z zloglasnim neoliberalizmom in sovražnikom socialne države.

Primer Švedske, Finske in naše razprave o fiskalnem pravilu so še en dokaz, da naši levičarji živijo na luni in da prvak PS Janković eno govori in drugo dela.

► Stanislav Kovač je ekonomist.

► Ocenite komentar, napišite svoje mnenje: www.finance.si/komentarji

►► **Razprave o ustavnih spremembah in zlatem fiskalnem pravilu so še en dokaz, da prvak PS Janković eno govori in drugo dela.**

